

Збудник відноситься до родини *Caliciviridae*, що включає в себе і збудники людей (саповіруси та норовіруси, які спричинюють інфекційні гастроентерити серед людей). Наприклад, при *FCV* однією із найбільш поширених клінічних симптомів є утворення порожнистих пухирців та виразок [33].

Каліцівірус котів містить позитивну, одноланцюгову РНК і геном близько 7,7 кД. Він є поліаденилірованим на 3-му кінці, тісно пов'язаний вірусно-закодованим білком у 5-му кінці й кодує 3 відкриті білкові сайти (*ORF*). *ORF 1* – це білки, кодовані та неструктурні, включно із вірусними протеазами та РНК-залежною полімеразою. Даний поліпротеїн являється пострасляційним і розщеплюється при допомозі вірусної протеази. *ORF 2* – кодовані білки, що властиві основному капсидному білку, який розділений був на 6 регіонів *A-F*, що в більшій мірі стосуються послідовностям збереження [4]. Регіони *B*, *D* і *F* являються у більшості консервативними між ізолятами *FCV*, а *C* і *E* регіони – мінливими.

Мінливий регіон *E* має основні *B*-клітинні епітопи [2], а його мінливість використана була у якості основи послідовних методів для диференціації їх між штамми [84]. Регіон *A* являється розщеплюваним із метою одержання капсидного білка. *ORF 3* кодує неповні структурні білки [5].

Маючи геном РНК, *FCV* володіє ступінню геномної пластичності, що є відображенням відсутності коректури та вона пов'язана із низькою вірогідністю – із вірусом й РНК-залежними РНК-полімеразами [1].

Даний механізм реплікації найбільш часто схиляється до помилок та повинен давати значну адаптивність *FCV* й дозволяти йому застосовувати інших тварин.

Поточні проблеми, що пов'язані із *FCV* є відображенням складності вибору штама для включення у вакцини, наявність постійно інфікованих котів, та виникнення досить вірулентних штамів *FCV*. Пристосованість *FCV* відображується на генетичному та антигенному рівнях. Цими характеристиками і пояснюється досить низька ефективність вакцин за каліцівірусної інфекції котів. Вакцина містить перевірені старі штамми, однак генетична варіабельність збудника сприяє появі більш нових антигенних варіантів, захист проти яких відсутній.

За матеріалами роботи клініки ветеринарної медицини із 26 захворілих на каліцівірусну інфекцію котів (діагноз підтверджено специфічним серологічним імунохроматографічним тестом) 14 котів або 53,8% були щеплені проти цього захворювання, однак ефективність щеплення виявилася на досить низькому рівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Domingo E., Menendez-Arias L., Holland J.J., RNA virus fitness, Rev. Med. Virol. 1997. 7. P. 87–96.
2. Geissler K., Schneider K., Truyen U., Mapping neutralizing and non-neutralizing epitopes on the capsid protein of feline calicivirus, J. Vet. Med. B Infect. Dis. Vet. Public Health. 2002. 49. P. 55–60.
3. Green K.Y., Ando T., Balayan M.S., Berke T., Clarke I.N., Estes M.K., Matson D.O., Nakata S., Neill J.D., Studdert M.J., Thiel H.J., Taxonomy of the caliciviruses, J. Infect. Dis. 2000. 181. P. 322–S330.
4. Seal B.S., Ridpath J.F., Mengeling W.L., Analysis of feline calicivirus capsid protein genes: identification of variable antigenic determinant regions of the protein, J. Gen. Virol. 1993. 74. P. 2519–2524.
5. Sosnovtsev S.V., Green K.Y., Identification and genomic mapping of the ORF3 and VPg proteins in feline calicivirus virions, Virology. 2000. 277. P. 193–203.

УДК: 619:616.988.27:636.7

ДАСЮК І.В., магістрантка
Науковий керівник – **БЛИК С.А.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

КЛІНІЧНІ СИМПТОМИ ЧУМИ СОБАК НА ПРИКЛАДІ КЛІНІКИ ДРІБНИХ ТВАРИН

Чума собак належить до хвороб, повне викорінення яких без знань деяких епізоотичних, етіологічних та патогенетичних особливостей майже неможливе. Ефективність протиепізоотичних заходів при чумі собак у

більшій мірі визначається швидкістю та точністю встановлення діагнозу. Лабораторне підтвердження хвороби визначає тактику й стратегію дій спеціаліста ветеринарної медицини. На сьогодні важливим питанням є лікування чуми собак. Використання гіперімунних сироваток за початкової стадії захворювання у поєднанні із неспецифічною терапією дає необхідний ефект.

Ключові слова: чума собак, гіперімунна сироватка, форма перебігу, клінічні симптоми, нервова система, вакцинація.

У хворої тварини на чуму змінюється загальний стан, вона стає млявою і малорухливою, намагається заховатися в темний куток. В разі підвищення температури тіла собаки спостерігається сухість носового дзеркальця, воно стає гарячим, шерсть стає матовою. Змінюється частота пульсу та дихання. У деяких випадках тварини втрачають набуті рефлекси та нюх, а також вражаються суглоби [1].

Вважається, що у спонтанно захворілих собак на початку розвитку захворювання найбільш часто спостерігається катаральна форма перебігу, яку умовно ділять на 2 стадії. Перша стадія триває близько 2–3 тижнів й супроводжується клінічними симптомами враження слизових оболонок (ураження дихальних шляхів, кон'юнктивіт, гастроентерит). Згодом настає друга стадія, що триває біля 7–14 діб, в результаті чого проходить підвищення температури тіла тварини, а у подальшому собак розпочинають з'являтися симптоми враження центральної нервової системи [2].

Перші симптоми кон'юнктивіту та серозного риніту у хворих собак відмічаються: кон'юнктивіту – на 5–41 день, риніту – на 5–13 день, кашель – на 11–23 день від моменту зараження.

В результаті сухості у глотці та гортані при враженні органів дихання досить часто відмічається кашель. При втягуванні у патологічний процес нервової системи з'являються болі задньої частини тулубу, які виявляються при проведенні пальпації.

Враження нервової системи характеризується зміною поведінки, тремором кінцівок, посмикуванням окремих груп м'язів, запрокидуванням голови та припадками. Відмічається агресивність у поведінці тварини, а також знижується рухова активність. Поява симптомів враження нервів при чумі собак пов'язують із враженням оболонок мозку, мозочка, середнього мозку, вестибулярного апарата та спинного мозку. Найбільш тяжче, із досить вираженими симптомами чуми, хворіють лайки, сенбернари, кавказькі вівчарки та московські сторожові собаки [4].

На сьогоднішній день у практиці фахівців ветеринарної медицини досить широко застосовуються вакцини за чуми м'ясоїдних. Тому поява значної кількості нервових форм перебігу цієї хвороби, пояснюється або відсутністю вакцинацій або враженням старих та ослаблених тварин. Друге місце за частотою реєстрації – це кишкові форми, а далі – екзематозні й респіраторні.

За злоякісної форми перебігу хвороби у тварин підвищення реакції зберігається упродовж тривалого терміну. Гнійні виділення із носової порожнини спричинюють затруднення дихання в результаті чого воно стає досить частим (до 80 дих. рухів на хвилину), а тварина дихає ротом. Пульс при цьому сягає 130–160 поштовхів на хвилину. Апетит відсутній, що призводить до швидкого схуднення тварини. Тварини гинуть у стані агонії, яка може тривати близько 3-х діб. Перед загибеллю температура тіла знижується. Летальність серед дорослих собак відмічається у межах від 10 до 50% [3].

У цуценят чума перебігає слабше порівняно із дорослими тваринами, у віці 1–2 місяці температура тіла не міняється, а у більш дорослих тварин – підвищена завжди. Летальність у цуценят до 3-місячного віку коливається у межах від 30 до 80%. У собак, які перехворіли чумою у молодому віці, часто відмічаються ускладнення у виді сліпоти, глухоти, паралічів кінцівок й інших симптомів враження нервової системи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Инфекционные болезни животных / Б.Ф. Бессарабов и др.; Под ред. А.А. Сидорчука. М.: Колос, 2007. 671 с.
2. Корнієнко Л.С., Корнієнко Л.М., Тирсіна Ю.М., Овсяник Є.П. Клінічна картина чуми м'ясоїдних у собак. Зб. матер. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф.: Пробл. вет. обслуговування дрібних домашніх тварин. К., 1998. С. 11–13.
3. Корнієнко Л.С., Власенко В.В., Ярчук Б.М., Корнієнко Л.М. Чума м'ясоїдних. Біла Церква, 2000. 129 с.
4. Чума собак / Под ред. Д.А. Васильєва. Ульяновск: УГСХА, 1997. 52 с.